

گامی به سوی آینده

اولین رادیوی دیجیتالی
در ایران

گزارش از صدای مرکز کیش
● محمد مهدی سپهری خواه

خود قرار داده‌اند. با این تقاسیم بحث جدی تری در این مرکز مطرح است که خود جای بسی امیدواری است و آن تبدیل سیستم‌های آنالوگ این مرکز به دیجیتال است.

تحولی بی سابقه در کشور ما که امید است با بهره برداری از اولین رادیوی دیجیتال در کیش، رادیو در ایران نیز یک گام به رادیوی پیشرفته دنیای امروز نزدیک شود.

هیچگونه دستگاه کمکی و گیرنده دریافت می‌شود و از هر حیث تحت پوشش امواج بیگانه قرار دارد.

با این حال آنقدر حضور فرهنگی در این نقطه اهمیت داشت که اکنون مرکز صدا و سیما کیش علاوه بر یک شبکه رادیویی صاحب یک شبکه تلویزیونی نیز باشد. علاوه بر آن فرستنده‌های پر قدرت این مرکز با تقویت صدای عربی، کشورهای حوزه خلیج فارس و از جنوب تا شاخ آفریقا تحت پوشش

«اینجا کیش است، صدای جمهوری اسلامی ایران!»

این اولین جمله‌ای بود که سال ۱۳۷۱ از فرستنده‌ای باعنوان صدای مرکز کیش پخش شد تا به این وسیله جزیره کیش هم صاحب یک مرکز صدا و سیما شده باشد.

جزیره‌ای در یکی از جنوبی‌ترین نقاط ایران که به گفته مسؤولین در شرایط عادی بین ۲۵ تا ۳۰ کانال رادیویی و تلویزیونی برون مرزی بدون

رویی فرکانس ۱۰۲/۹ مگاهرتز برنامه‌های محلی و شبکه سراسری را پخش می‌کرد و یکی هم روی فرکانس ۷۲/۹ مگاهرتز مدتی برنامه‌های شبکه جوان و اخیراً هم شبکه فرهنگ و ورزش را تقویت می‌کند. بعدها دکال جدیدی با ارتفاع ۱۳۵ متر نصب شد که متعاقب آن دریافت سیگنال در تمام جزیره مطلوب و رضایت بخش شد و نقاط کور جزیره نیز پوشش داده شد. علاوه بر آن از سال ۷۲ فرستنده بیرون مرزی مرکز کیش هم کار خود را آغاز کرد که در واقع صدای غربی را تقویت می‌کرد و کشورهای حوزه خلیج فارس را تا شاخ آفریقا تحت پوشش قرار داده.

گامی به سوی آینده

اما در بحث تجهیزات فنی خیر مسرت بخشی در مرکز کیش، زبان به زبانش می‌گشاید. بحث از تبدیل سیستم‌های آنالوگ به دیجیتال، تبدیل ریسرلرها و آرشیو به CD و کلا شکل‌گیری رادیوی دیجیتال بود. مدیر فنی مرکز کیش در این مورد اظهار داشت: «با توجه به موقعیت جغرافیایی این مرکز و نیاز ما به پخش برنامه‌هایی

رادیویی در کیش نصب شد که از سال ۷۴ شروع به تولید برنامه کرد. در این مدت برنامه‌های رادیو حدود دو ساعت و نیم بود که از سال ۷۵ با گسترش کار برنامه‌های رادیو به هشت ساعت در روز رسید. در همان مقاطع بود که برنامه‌هایی نظیر «عصرانه»، «صحگاه‌های» و «شب‌های جزیره» شکل گرفت. با گذشت زمان در سال ۷۶ و ۷۷ روند صعودی ساعت برنامه‌ها به ۱۵ ساعت در روز و حتی در مقطعی در تعطیلات نوروزی برنامه‌ها به ۱۷ ساعت در شبانه‌روز رسید. ولی این ته‌سایت ساعت برنامه‌های رادیو بود. بعدها به خاطر کمبود نیروی انسانی و تجهیزات موجود، پخش برنامه به ۱۳ ساعت کاهش یافت که هنوز هم به همین منوال است.

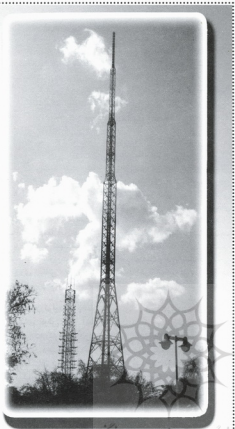
اؤ لحاظ فنی هم باید عرض کنم که از سال ۷۱ اینجا یک فرستنده FM داشت که فقط به عنوان یک مرکز اعلام موجودیت می‌کرد. بعد از سال ۷۲ از طریق فرستنده‌ای که آنتن آن ۳۶ متر ارتفاع داشت و بالتبع پوشش خوبی روی جزیره نداشت، دو فرستنده با یک کیلو وات قدرت وجود داشت که یکی

اولین بار که از رادیو و تاریخچه شکل‌گیری آن در کیش سؤال کردم همه نشان مسردی را دادند که سابقه حضورش در مرکز کیش با سابقه راه اندازی و افتتاح این مرکز مطابقت داشت. با این حال دسترسی به او چندان هم سخت نبود و بعد از چند دقیقه با او هم کلام شدم. نام او ناصر قوام است و حدود هشت سال در این مرکز با عنوان مدیر فنی مرکز کیش انجام وظیفه می‌کند. البته در کنار آن، هم به دلیل علاقه و هم کمبود نیروی انسانی به کار گویندگی و تهیه کنندگی نیز مشغول است.

تاریخچه مرکز

از وی در مورد تاریخچه شکل‌گیری این مرکز پرسیدم که اظهار داشت: «در سال ۷۱ بود که ما اینجا استودیوی پخش را تحویل گرفتیم. در حقیقت اینجا تنها همان استودیوی پخش را با یک فرستنده FM داشت که علی‌رغم مشکلات زیاد راه اندازی شد. فروردین ماه سال ۷۲ بود که رسماً کار رادیو شروع شد و سه ساعت برنامه زنده، صبح داشتیم و بعد از ظهر هم همان برنامه تکرار می‌شد.

از اواخر سال ۷۳ اولین استودیوی

با کیفیت مناسب جهت رقابت با همتایان برون مرزی قرار است اولین تجربه رادیوی دیجیتال در ایران، در مرکز کیش آزمایش شود و ما امیدواریم با این تحول در آینده ای نزدیک مرکز کیش را به عنوان یک مرکز نمونه، هم در بعد برنامه سازی و هم در بعد جذب مخاطب معرفی کنیم.

رقابت یا ...؟

آنچه جالب توجه است میزان مقبولیت این رسانه داخلی در منطقه ای است که تحت تأثیر شبکه های مختلف رادیویی و تلویزیونی بیگانه خصوصاً کشورهای حوزه خلیج فارس قرار دارد. ناصر قوام در این مورد معتقد است: «این مسأله را قبول دارم که اکثر فرستنده هایی که از طرف کشورهای حوزه خلیج فارس بارسامه پخش می کنند، فرستنده های پر قدرتی هستند که بعضاً روی فرستنده های ما هم تأثیر می گذارند و کانال ها را می پوشانند. در حقیقت در این رابطه تنها نمی توان از لحاظ فیزیکی وارد عمل شد و به عنوان مثال در مقابل یک فرستنده پر

کعبود نیروی انسانی

در این مرکز تا حدی است که در مقاطعی که برخی تهیه کنندگان به مرخص می روند از صدا برداران به عنوان تهیه کننده، استفاده می شود.

سال فعالیت در رسانه ای با نام رادیو نمایان بود. سه او خسته نباشید می گویم، هر چند که می دانیم زمان چاپ این گفتگو او وارد دوران بازنشستگی شده است. برای آشنایی بیشتر با برنامه های رادیوی کیش و سیاست های برنامه سازی در این مرکز به سراغ فردا اول رادیوی کیش رفتیم.

معرفی

«حسین همراهی هستم، مدیر تولید

برخوردار است عوامل محیطی تأثیر چندانی نخواهند داشت. پس رسالت ما اینجاست می کند بیشتر به جنبه فرهنگی بپردازیم و مطمئن باشید اگر در برنامه های خودمان نوعی بازنگری ایجاد شود و با نیاز مخاطبان بیشتر هماهنگ شود به راحتی مخاطبین جذب برنامه ای می شوند که لاف زبان آن را می فهمند.» نظرات ناصر قوام همان اندازه پخته و جامع بود که از چین و چروک صورتش، تجربه ۳۰

قدرت نويز ايجاد كرد، آنچه حائز اهميت است و راهكار مؤثرترى هم خواهد بود نگرش فرهنگى به اين موضوع است. ما تحت هر شرايطى ايرانى و مسلمان هستيم و اعتقادات و زيانمان هم يكي است. درست است كه رسانه هاى بيگانه به خاطر نوع كارشان بيشتر نزد قشر جوان مقبوليت دارند اما در مجموع با كل فرهنگ و زندگى ما هماهنگ نيستند. قاعدتاً براى كسى كه از اعتقادات محكمى

و پخش صدای مرکز کیش. رسماً از سال ۷۷ وارد سازمان شدم اما قبل از آن هم با سازمان همکاری داشتم.»
شاید میزان تعهدات برنامه سازی هر مرکز جزء شاخص های موفقیت آن مرکز به حساب آید. از مدیر تولید و پخش صدای مرکز کیش میزان تعهدات این مرکز را جویا شدیم: «تقریباً به طور میانگین در سالهای گذشته تعهداتمان بالای ۳۰۰۰ ساعت بود که این رقم در سال گذشته به ۳۲۳۰ ساعت رسید.

از این میزان برنامه، ما در طبقه «الف» برنامه نداریم. در طبقه «ب» ۷۵۰ ساعت، یعنی به طور میانگین در هر روز دو ساعت برنامه داریم. در طبقه «جیم» تقریباً ۲۰۰۰ ساعت و مابقی هم در طبقه «دال» جای می‌گیرد. با توجه به تعهدات مرکز کیش و با توجه به محدودیت تجهیزات و کمبود نیروی انسانی، در مقایسه نسبت به مراکز بزرگ و قدیمی‌تر،

مدیر تولید و پخش صدای کیش، «از آغاز هدف این بود که هم برای بومی‌ها برنامه داشته باشیم و هم برای مسافرین‌ها این حال‌ساز توانستیم برای بومی‌های اصیل جزیره برنامه خاصی داشته باشیم.»

می‌توان گفت که ما در این مرکز چندین هم‌نسبت به آنها موفق‌تر نبودیم اما از آنها عقب‌هم نماندیم و در تلاش هستیم با این منابع محدود به جایگاه خود دست پیدا کنیم.»

سیاست‌های برنامه سازی

در بحث سیاست‌های برنامه سازی این مرکز سوالات زیادی قبل از گزارش برابرم مطرح بود. نگاهی گذرا به منطقه تجاری کیش در وهله اول سه فشر کاملاً متفاوت را در افهان تعدادی

می‌کند. گروه اول بومیان جزیره هستند که عرب زبان نیز هستند، گروه دوم تجار و کسبه‌ای هستند که از تمام نقاط ایران در این منطقه مشغول بکارند و گروه سوم مسافرین و توریست‌هایی هستند که حداکثر یک هفته در کیش اقامت دارند. با این تفاسیر جالب بود بدانیم رادیوی کیش به کدام گروه می‌پردازد. مدیر تولید و پخش صدای مرکز کیش در این باره می‌گوید: «از آغاز هدف این بود که هم برای بومی‌ها برسنامه داشته باشیم و هم برای مسافرین. با این حال هرگز نتوانستیم برای بومی‌های اصیل جزیره برنامه خاصی داشته باشیم. با اینکه خیلی تمایل به این کار داریم اما بومی‌های منطقه چندان از این امر استقبال نمی‌کنند. یکی از مهمترین دلایل آن هم زبان عربی و لهجه داری است که خاص آنهاست و می‌بایست گوینده نیز از میان خود آنها برگزیده شود. در حالیکه در بین بومی‌ها افراد تحصیل کرده بسیار کم یافت می‌شوند و بعضاً هم که دل‌وای تحصیلات هستند کار خارج از جزیره را ترجیح داده‌اند. با توجه به این نکته نمی‌توانیم به زبان خاصی خود آنها برنامه داشته باشیم. اما برای مسافرین برنامه ریزی فرقی می‌کند. طرح اولیه در مرکز کیش ایجاد یک شبکه پیام برای اطلاع رسانی سریع و دقیق به مسافرین بوده که کم

کم این شبکه توسعه یافته و در کنار آن برنامه‌های دیگری هم شکل گرفته است.»

برنامه‌های موفق

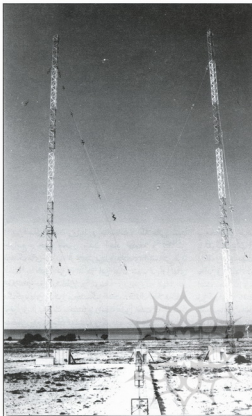
آنچه روی کاغذ بود و از نمودارهای میزان شنونده برنامه‌های مختلف دیده می‌شد شاید با دیدی خوشبینانه ثبت شده بود و اگر غیر از این باشد نتایج بسیار عالی است. حسین همراهی در مورد برنامه‌های موفق مرکز می‌گوید: «آمار نشان می‌دهد برنامه‌هایی که بیشتر مفرح بودند، موفق‌تر هم بوده‌اند. در کل بیشتر ارتباطات برنامه‌های ما را تقاضای موسیقی یا برنامه‌های طنز تشکیل می‌دهد. به عنوان مثال اگر بخواهم نام برنامه‌ای را بگویم «شبهای جزیره» است که هم از قدمت بیشتری برخوردار است و چون عمدتاً از طنز و نمایش تشکیل شده است استقبال بیشتری از آن می‌شود.

برنامه دیگری که در جزیره از آن استقبال شد «حرف تا عمل» بود که مسؤولین جزیره را بنا به مقتضیات زمان دعوت می‌کرد و اهالی جزیره می‌توانستند با تماس تلفنی به صورت مستقیم مشکلات و مسائلشان را مطرح کنند.»

و اما مشکلات!

هر بار که از تعهدات و میزان کارایی مرکز سؤال کردیم آنها نیز دم از مشکلات زدند. مدیر تولید و پخش صدای کیش از مشکلات مرکز

مدیر تولید و پخش صدای کیش: «از آغاز هدف این بود که هم برای بومی‌ها برنامه داشته باشیم و هم برای مسافری‌ن. با این حال هرگز نتوانستیم برای بومی‌های اصیل جزیره برنامه خاصی داشته باشیم.»

کمیسیون پروی انسانی در این مرکز تا حدی است که در مقاطعی که برخی تهیه کنندگان به مرخص می‌روند از صدا برداران استفاده می‌شود.

دشمنزد افراد برای این مکان پیش بینی نشده و متناسب با مراکز دیگر استانها است. در مجموع چند کاره بودن افسراد از مشکلات اساسی این مرکز به حساب می‌آید که طبیعتاً تأثیر منفی بر کیفیت برنامه‌سازی خواهد داشت و امیدواریم این نقصان نیز با عنایت مسؤولین محترم خصوصاً مدیر کل محترم مرکز کیش مرتفع گردد.»

مقاطعی که برخی تهیه کنندگان به مرخصی می‌روند از صدا برداران به عنوان تهیه کننده استفاده می‌شود. مشکل اساسی کارکنان این مرکز نیز هزینه سرسام آور اقامت در جزیره است که دیگر همکاران نیز برای انتقال به این مرکز تمایلی ندارند. در حقیقت از لحاظ مسکن همکاران در مضیقه هستند و تمامی مخارج آنهاهاهنگ با مخارج تجار و کسبه منطقه آزاد تجاری است. حال آنکه میزان حقوق و

می‌گوید: «ما اینجا از لحاظ نیروی انسانی به ویژه نیروهای متخصص با کمیبود مواجه هستیم. به عنوان مثال باید به عرض برسانم صدا برداری تمامی حجم تعهدات مرکز در تولید و پخش تنها توسط سه نفر انجام می‌شود که این آمار پایینی است. تقریباً هفت نفر به عنوان گوینده اینجا مشغول به کار هستند که البته همه آنها در کنار گویندگی مشاغل دیگری نیز در سازمان دارند. این کمیبود تا جایی است که در

نقش و کارکرد رادیو در نظام اجتماعی

● حمیده هاتلی

بر مخاطبانی عرضه می‌شوند که ویژگیهای آنان در تضعیف یا تقویت پیامهای رادیویی مؤثرند. از این رو در فرآیند برنامه‌ریزی جهت تهیه و پخش برنامه‌های رادیویی، توجه به این ویژگیها، در افزایش یا کاهش اثر رادیو، حائز اهمیت است. سازگاری، هماهنگی و تناسب پیامهای رادیویی با ویژگیهای دریافت کنندگان، بر اثر بخشی آنها می‌افزاید و عدم تناسب، انطباق و تناسب میان این دو، از تأثیر مذکور خواهد کاست.

از میان مهمترین ویژگیهای مخاطبان که بر کارکرد رادیو مؤثرند، می‌توان به این موارد اشاره داشت: سطح آموزش و فرهنگ مخاطبان، نیازهای مخاطبان و ساختار ذهنی آنها.

توجه به سطح آموزش و فرهنگ جامعه‌ای که برنامه‌های رادیویی در آن انتشار می‌یابد در تصمیم‌گیری جهت تعیین سطح پیامها، اطلاعات و اخبار، گریز ناپذیر است. برنامه‌های نازل در افراد برخوردار از آموزش و فرهنگ بالا، مؤثر نمی‌افتد و نیز برنامه‌های غنی در برقرار ارتباط با جوامع دارای سطح آموزشی، فرهنگی پایین، در می‌مانند. بدین ترتیب شناخت درجه فرهنگی و آموزشی جامعه دریافت‌کننده برنامه‌ها و تهیه و پخش مضامین متناسب با چنین سطحی، در اثر بخشی رادیو بر جامعه، مفید خواهد بود. مخاطب برنامه‌های رادیویی نیز به منظور برآوردن بخشی از نیازهای خود، به استفاده از این برنامه‌ها روی می‌آورد. این رسانه آن هنگام کار آمد و اثربخش خواهد بود که شناخت جامع و دقیقی از نیازهای آحاد جامعه بدست آورد و اهداف، استراتژیها و سیاستهای حاکم بر کارکرد خود را در راستای تأمین آنها سوق دهد. هر گاه محتوای برنامه‌های رادیویی با محتوای روزمره دریافت کنندگان آن

بین‌المللی شدن روابط و مناسبات، اطلاعاتی شدن جوامع، خود محور شدن آحاد جامعه و پیدایش فرهنگ‌های مدرن، از مهمترین رویدادهای اجتماعی قرن بیستم به شمار می‌روند در این میان سهم فن‌آوریهای اطلاعاتی و ارتباطی و توسعه روزافزون آنها، در دگرگونیهای مذکور، چشمگیر است. انتقال اطلاعات و برقراری ارتباطات، مستلزم واسطه‌هایی است که به سان محمولی پیام را میان فرستنده و گیرنده جابه‌جا کنند در این میان رسانه‌های جمعی و از آن جمله رادیو، محمول پویایی محسوب می‌شود که در گذرگاه انتقال اطلاعات، ره می‌سپارد.

در مقاله حاضر، برآنیم تا زمینه‌های مؤثر در میزان تأثیرگذاری رادیو را به طور اجمال مطرح کنیم بر این اساس، این زمینه‌های مؤثر را می‌توان حول چند محور بررسی نمود:

عوامل مؤثر در میزان اثرگذاری رادیو: این عوامل در سه سطح قالب، محتوا و فرستنده پیام مطرح می‌شوند. شکل و محتوای اطلاعات، پیامها، اخبار و برنامه‌های رادیویی، در اثر بخشی آنها بر دریافت کنندگان، نقش مهمی را داراست. ارائه مضامین در لفافه‌ای از موسیقی دلنشین و کلامی گیرا، جلوه‌های صوتی جذاب، محتوای راهگشا، کارآمد و مورد نیاز، بر شدت، مدت، وسعت و سرعت تأثیر رادیو خواهد افزود. در این بین، آن دسته از فرستنده‌های رادیویی که با بکارگیری شکل و مضمون متناسب، سازگار و همخوان با سلیق و نیازهای مخاطبان، در جلب اعتماد و کسب اعتبار موفق بوده‌اند، بر دریافت کنندگان اثرگذارتر خواهند بود. ویژگیهای مخاطبان و اثرگذاری رادیو: پیامهای رادیویی